خواستی نەتەوایەتی و ویستی ئۆلیگارشی ... بەشی دووەم ... و سێیەم... نەجمەدین فارس

[بۆ خوێندنەوەی بەشی یەکەمی ئەم بابەتە کلیکی ئێرە بکەن ... بەشی یەکەم]

بەشی دووەم....

هێزەکان و سروشتی هێزی سێهەم :

بۆ ئەوەی باس لە هێزی سێهەم بکەین , پێویستە دەستنیشانی ڕەنگ و ڕیشەی پێکهاتەکەی بکەین ,ئامانج و بزاوت و سیاسەت و میتۆدی و پەیوەندی و لەگەڵ هێزەکانی دەوروبەری , بۆ دژ و هاوتاکانیەوە بزانین , چونکە جیهان دوو هێزی دژ بە یەك و دوو جۆر بزاوتی سیاسی تێدایە , دوو کەمەڕەی جیاواز لە بەرژەوەندی و لە ئامانجدا ڕەنگدانەوەی دەبێت لەسەر ئەوەی هێزی سێیەم دەست نیشان بکەین , ئایا هێزی سێیەم هەیە ؟! یان تەنها ناونان و ڕەنگکردنە , بە بڕوای من هێزی سێهەم نییە ,چونکە دنیا لە نێوان زۆردار و زوڵملێکراو دابەش بووە , ئیتر هێزەکە لە کام ڕەنگ بێت , لە ڕەنگە جیاوازەکانی دوو باوەڕەکەن , چونکە باوەڕی ڕەنگەکانی سەرمایەداری و بەرژوازی , ڕەنگ و ڕوخساری جیاوازییان هەیە و یەك ئامانجن , لیبراڵەکان , نەتەوەییەکان , لیبراڵە نوێکان , لیبراڵە کلاسیکەکان , دیموکراتەکان , محافزکارەکان , سوشیال دیموکراتەکان , گەلیەکان , بیرۆکراتەکان , دیکتاتۆرەکان , تەکنەکراتەکان , علیمانیەکان یان خاوەن کارەکان .... هتد .

ئەمانە هەموویان ڕەنگە جیاوازەکانی ناو باوەڕی سیاسیەکانی سەرمایەدار و بەرژوازییەکانن , هەروەها ئەتوانین چەپەکانی ئێستاش بە هەمان چاو سەیر بکەین بە جیاوازیەکی ڕوکەشیەوە , لە بەرامبەریشدا , یەك هێز هەیە هێزی چینی زەحمەتکێش و کرێکارانە , ئەمەش ئەگەر بە پێیڕەو پرۆگرامێکی مارکسیستیانە و سوسیالیزمی زانستی , بیر و باوەڕ و پرۆگرامی بزاوتنەکەیان سیخناخ بوو بێت و جیهانبینیەکی واقعی و ڕاستی سەردەمیانەیان هەبێت , بە پێی

پێویستی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوری ئەو چینە پان و بەرینەی کۆمەڵگا ، ئامانج و ستراتیژیان ئاڕاستەی کۆمەڵگا و سیستەمەکەی کردبێت . واتە لە جیهان و لە ناو یەک بە یەکی وڵاتەکانیدا ، باوەڕێک لە ڕەنگ و ڕووخساری پارتایەتی و بزاوتی فکری و سیاسی هەیە و هەمووشیان یەک ئامانج و پراکتیکیان هەیە . لە وڵاتی عێراق و لە هەرێمی کوردستان بە تایبەتی ، ئەتوانین هەموو حیزبەکانی بخەینە ناو ئەو باوەڕە ڕەنگدارەوە ، لە بەرامبەریشدا ، هێزی خەڵک و ئەگەر تەکۆشەرەکانی بزوتنەوەی کۆمۆنیستی هەبێت ، لە نێوان ئەم دوانەدا هێزی سێهەم نی یە ، ناونانی هێزی سێهەم ، چەواشەکردنە و پاشەکشەکردنە بە هێزی ڕاستەقینەی دووەم و خۆخزاندنە نێوان ئەو دوانە لە بەرژەوەندی هێزی یەکەم و چەواشەکارییە .

هێزی یەکەم و بە ناو سێ یەم دەکەونە یەک بەرەوە ، دژی بەرەکەی تر و بنەما شۆڕشگێڕییەکانی یەتی . نابێت ، ئەوەشمان لە بیر بچێت ، لە سیستەمی سەرمایەداریدا ، لە پێشکەوتوو دواکەوتویدا ، دووبەرە هەیە ، بەرژوازی و سەرمایەداران بە حیزب و ڕێکخراو ، و ناونیشانە جیاوازەکانییەوە ، لە بەرامبەر دا بەرەیەک کە لە کرێکاران و زەحمەتکێشان و پرۆلیتاریا لەگەڵ کۆمۆنیستە زانستییەکان هاوخەباتی و ئامانجی سیاسی و چینایەتیان هەیە . تەنها ئەمانن دەتوانن بەرامبەر بە بەرەی کۆنەپەرست و بەرژوازی بوەستنەوە و گۆڕانکاری ڕیشەیی لە کۆمەڵگا دا دروست بکات ، ئەو کاتەی ووردە بەرژوا دە بەوە خۆش دەکات ، هێزی سێهەمە ، دوو حیزب یان سیانیان دان بەودا ئەنێن هێزێک لەگەڵیاندا بە ژمارە لە دوایی خۆیانەوەیە ، لەڕەوە بتەوێت ڕاستی پراکتیک و تیۆری خۆت بسەلمێنیت ، ئەم بیر کردنەوە و تێڕوانینە پووچ و بێ مانایە ، کۆمۆنیستەکان هەڵگری ئاوا بیرێک بن . ئەوەشمان لەبیر نەچێت ، هەر هێزێک لە دوای هێزی ترەوە بوو ، هەوڵبدات دەوور و کاریگەری لەسەر هێزەکانی پێش و دوای خۆی دابنێت ، نەک بە ووتە و قسەی لە گیرفانکراو ، بەڵکو بە کردار و تیۆری کۆمۆنیستانەی شۆڕشگێڕانە ، جە بە هێزەکانی بەرەی بەرژوازی و سەرمایەداران و ئەڵیگارشی سیاسی و ئابووری لەق بکات و ئەگەر توانرا لە ڕێگەوە دەریبهێنێت ، و ئەرک و فرمانی لە بەدەست هێنانی سەروەرییەکان بە مرۆڤایەتی بگەڕێنێتەوە و لە خەباتیاندا بەدەستیەوە بگرێت و بەدیبان بهێنێت و بەڕێی ژێر پێیان دەربهێنێت ، چونکە تەنها هێزی شۆڕشگێڕە لە ئەمڕۆی سیستەمی سەرمایەداری (دیموکراسی و لیبرالی) کۆمۆنیستە زانستییەکانە ، هێزەکان بە فێوفیشاڵەی تیۆریزان و سیاسەتمەدارە خەیاڵ پیاوەکان گەورە نابێت .

ئەگەر لە واقیعدا بوونیان نەبێت , لە خەوە و بە خەیاڵی ئەندێشمەندانە , هەزی خۆت گەورە پیشان بدەیت , وەکو فوو کردن بە میزەڵداندایە , ئەبێت ڕاستی هەزی خۆت لە بەرامبەر هەزەکانی تردا بزانیت و دەستنیشانی ئەرکەکانت بکەیت , بە ئەوەی کار و کرداری خۆت بە لەزانیەوە لە بەرامبەریاندا جێبەجێ بکەیت . واتە ئەوەی کە ئەبێت کۆمۆنیستەکان بیکەن , هەڵسەنگاندنی زانستیانەی واقعییە بە هەزەکانی خۆیان , تا بتوانێت لە کاتە جیاجیاکاندا , ئەرك و ئامانجەکانی بە باشی وڕاستی ودروستی بباتە پێشەوە و جێبەجێ بکات .

لە ڕابردوودا چەپ , خۆی بە هەزی سێیەم ئەچواند , بەڵام لە ئێستادا قسە وباسەکی تریان هەیە , لەهەردوو سەرجەمە جیاوازەکەدا , فەوفیشاڵ و ناڕاستی هەڵسەنگاندنەکانیان , لەگەڵ نەبوونیان یەکسانی کردوون , ئەوەی لە ڕابردوودا ئەیان بەژا , هەروەها هاوبیرەکانیان کاوەژیان دەکردەوە , لە وەهم زیاتر هیچی تری لێ سەوز نەبوو, ئەوان دەڵێن “تەنانەت بە باوەڕی دوو حیزبە ناسیونالیستە سەرەکییەکە خۆشیان , هەزی سێهەم هەر ئێستا لە مەیدان دایە ئەویش (ح.ك.ك.ع)ە”(9)

لە پەرەگرافەکەدا , ئەوە دەبینرێت کە لە ڕابردوودا چەپ بە میکیالی خەون وخەیاڵە واقعیان هەڵسەنگان , ئێستاش ئەو دیدگایەی ڕابردوویان نەگۆڕیوە و ڕاستیان درک نەکردووە .لە(ح.ک.ک.کوردستان)دا،هەزی خۆیان لە ڕیزبەندی ژمارەییەوە دیاری کردووە. کە ئەمەش پێوان ودیدگایەکی ناڕاستە و تەنها بە میکیالی حیزبەکانی هەرێم جەنگە و ڕێگەی خۆیان دەستنیشان دەکەن , لە ڕاستیشدا هەزی چەپ لە هەرێمی کوردستاندا بە تیۆر و پراکتیکیش , بەشەکی دانەبڕاون لە سیاسەت و میتۆدی سەرمایەداری و دیوی ئەودیوی یەك دراون , حیزبە کوردیەکانی وەك پارتی ویەکێتی یان بە ناسیونالیست ناوزەند دەکردو کردووە , نازانم ئەمانە چ پێوەرێك و تیۆریەکیان بەکارهێناوە و بە ناسیونالیست ئەیان ناسێنن , بەڵام لە ڕاستیدا پارتەکانی هەرێمی کوردستان بە ئاینی و نائاینی و بە یەکێتی وپارتیشەوە , نەناسیونالیستین و نە نیشتمانیشن ,پێکهاتەکانیان و بیرو کرداری سەرکردەکانیان , هی ووردە پەرژوازی کۆمپرادۆرە و مشەخۆری دەکەن , چین وخەزانی ئەلیگارشیان پێکهێناوە و بەجگە لە گیرفان پڕکردن و تاڵان و بڕەی سەروەت و سامانی ووڵات کارەکی ئەوتۆ بۆ ئاڕاستەی خزمەتکردنی ئازادی وسەربەخۆیی کوردستان ئەنجام نەداوە , لە خەیاڵدانیدا وای داناوە دوو حیزبەکەی کوردستان ناسیونالیستن و بەم پێوەرەش ئەمان دەبنە کۆمۆنیست .

هەروەکو لە پێشتردا ڕوون کراونەتەوە , دووبەرە هەن , کەچی چەپ کردوونی بە سێ هێز و سێ بەرە , ئەمەش بەجگە لە هاوتابوونی سیاسیانەی هێزەکان هیچ هێزێکی تر دروست ناکات , سێشیانە لیبراڵ بێت وەکو چەپەکان , مشەخۆرەکانیش وەکو حیزبەکانی تر , هیچ جیاوازیێك دروست ناکات . ئیتر هێزی یەکەم و دووەم و سێ یەم هیچ نییە بەجگە لە درۆیەکی ڕووت , کراس بەینە بە بەرگی شێرە بەفرینەدا , و ناونانیان بە ناسیونالیست وکۆمۆنیست , هیچ نییە لە دروستکردنی پاساو نەبێت بۆ ناونانی هێزەکان و ناتوانێت لە بازنەی چەواشەکاری دەربچێت , دەوروبەری پڕ لە خشتە دەبات .

ڕەوتی چەپ و حیزبەکانی تری هەرێمی کوردستان , هەڵگری دەیان بیری ڤایرۆساویی و نەخۆشی , خۆبە زل زان و یەکەم حیزب و حیزبی گەورە و دەیان ناونیشانی ترن , بە ناونیشان مۆدێرن و بە ناوەڕۆك کلاسیك و کۆن و کۆنەپەرستن , لە بەرئەوەی چەپ دنیایەکی خەیاڵیان لە ناو واقعێکی عەینیدا دروستکردووە , نەیان توانیوە کاریگەری لە سەر بیر و نەستی کۆمەڵ دابنێن و ببنە هێزی بەرامبەر , هەروەها بزاوتی کرێکاران و زەحمەتکێشانیان بۆ ئاڕاستەیەکی دروستدا پەلکێش نەکردووە و ئەرکەکانیان لە مێژووی مرۆڤایەتیدا ڕوون و دیارنەکردووەتەوە , هەر بۆیە ئەو هێزە نەیتوانیوە و ناتوانێت ملیمێك بزاوتی چینایەتی بباتە پێشەوە و ڕابەرایەتی بکات . لە بەر ئەوە ئەمانیش هاوڕاز و هاوکاری بەرژوازین و دەسەڵاتی سەرمایەداری قایم و توند و تۆڵ دەکەن , ڕەنگەکانی باوەڕی ڕەنگدارەکەن , سەردەمی ئێستا ئەوەی تێپەڕاندووە , کە چاو لە تۆزێك کەمو کوڕی بنوقێنیت , یان لە حساباتی خۆتدا , سەرچاوەی پوختی تیۆریی و زانستی بە هەند وەرنەگریت .

کاتێك دەڵێن لە بەر ئەوە ناتوانن ببنە هێزی یەکەم , لە بەر ئەوەی کۆمەڵگای پلورالیستی جێگیر و پەرلەمانی نییە لە هەرێمی کوردستاندا , ئەمانە هەمووی پاساوی درۆیینانەن و ناتوانێت ملیمێك لە کورتی و درێژی قوماشە سیاسیەکەیان بگۆڕێت , چونکە کۆمۆنیستەکان لە پێناوی بەدەستهێنانی مافە ڕەواکانی خەڵك و ئامانجەکانی کرێکاران و پرۆلیتاریا , جۆری کۆمەڵگاکانی بۆ گرنگ نییە , بە پێی داخوازییەکانی و پێویستیە ڕۆژانەیی و مێژوییەکانی ئەندامانی کۆمەڵگا خەبات و تێکۆشان دەکات , ئیتر دەسەڵاتی دیموکراسی , لیبراڵی یان پلورالیستی بێت ... هتد .

ئەو دیدگایەی ئەوان ئەگەڕێتەوە بۆ خۆشباوەڕییان بە کۆمەڵگایی پلورالیستی , و پەرلەمانی , بە بڕوای من بۆ خەڵکی زەحمەتکێش و

کرێکار و هیچ جیاوازییەکی ئەوتۆ نییە , کە کۆمەڵگا جێگیر بێت یان ناجێگیر , هێزی یەکەم و دووەم و سێیەم دیاری ناکات . بەڵکو دەبێت کۆمەنیستە زانستییەکان هێزی یەکەمی خەبات وتێکۆشان بن لە پێناوی ئامانجە دوور و نزیکەکانی پرۆلیتاریا , لە هەموو دەورانێکی سەرمایەداریدا جێگیر بێت یان ناجێگیر . لە ڕابردوودا چەپی ئێران ئامۆژگاری (ح.ك.ك.ع) ی ئەوسای دەکرد و ئێستاشی لەگەڵدا بێت بۆ هەمان ئاوازی ڕابردوو دەخوێنن , لە ڕابردوودا دەیان ووت “هێزی سێیەم یان دەبێ ببێتە هێزی یەکەم , یان دەبێ تەماشەکەری ئەوە بێ کە چارەنووسی کوردستانی عێراق لانی کەم لەم دەورەیەدا , بۆرژواکانی بیکێشن ,...... “(10)

چەپ لە ڕابردوو لە ئێستاشدا ڕێگا چارەی دەربازبوونی لە زرووفی سیاسی کوردستانی عێراق , هەمان بڕوا و بۆچونیان هەیە , ئەوەش گرتنەبەری ڕێگا چارەی (UN) ەو و لە ڕێگەی چاودێریکردنی ڕیفراندۆمی جیابوونەوەی کوردستانی عێراق , لە دەوڵەتی ناوەندی عێراق . لە ئێستاشدا حیزبەکانی دەرەوەی چەپیش هەمان بڕوا و دیدگایان هەیە و ڕێگە چارەکە بەوە دەبینین کە لە پێشتردا باسیان کردووە , کێشەی نەتەوایەتی ناتوانرێت لە ڕێگەی ڕێکخراوەکانی (UN) ەو و دەزگاکانی ترەوە ئەنجام بدرێت هەتا هاووڵاتیانی نەتەوەکە و هەروەها نەتەوەکانی تر یەکدەست بڕیار لەسەر جیابوونەوە و سەربەخۆیی نەدەن . چونکە ئەزموونی لەوەو پێشی زۆرن , کە ڕێکخراوە جیهانییەکان ناتوانن ئەو ئەرکە لە ئەستۆ بگرن و جێبەجێ بکەن , بەم پێیە چەپ جوانترین و تەکمەترین و نوێترین فەرش بۆ ژێر پێ ی سەرمایەداری و بۆرژوازی دروست دەکات . چەپ بە هۆی سیاسەت و بڕوای هەڵەوە لە ڕابردوو ئێستادا, نەیتوانیوە جەماوەری ببێتەوە .

هەربۆیە ناتوانێت دەورو کاریگەری لەسەر زروفە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و بابەتیەکان هەبێت و دابنێت . هەمان وەڵامی بۆرژوازی و سەرمایەداری و دەزگاکانی هەبێت. ناتوانێت چارەسەری کێشەی نەتەوایەتی بکات . هەر وەکوناکارامەییەی کە چەپ هەیەتی , ئیتر هێزی یەکەم بێت , یان سێهەم , هیچ لە بابەتەکان ناگۆڕێت , چونکە ڕێگە چارەی چارەسەری کێشەی نەتەوایەتیان نی یە .

بەشی سێهەم

دەوڵەتی نیشتمانی و خۆش باوەڕی ووردە بۆرژوازی :

دەوڵەت بە پێی پێناسەی سیاسی و جیۆسیاسی , پێکدێت , لە چوارچێوەیەکی دیاریکراوی زەوی , یان جوگرافیایەك , کە گەلێك یان کۆمەڵێك کەس , لە ژێر سایەی سیستەمێکی سیاسیدا , تێدا دەژین , جا

دەوڵەت ناوی دەوڵەتی نیشتمانی , نەتەوەیی , لیبراڵی , یان هەر ناوێکی تری هەبێت , کۆمەڵێك لە دەسەڵاتدا , کۆمەڵێکی زۆری کۆمەڵگا دەخاتە ژێر کاریگەری بیر و بڕوا و سیاسەت و ئامانجەکانی خۆیەوە , دەسەڵات و بەرژەوەندییەکانی ئەسەپێنێت بەسەریدا و جیاوازی چینایەتی , ئابووری , سیاسی , کۆمەڵایەتی بەرجەستە دەبێت و دوو چینی دژ بە یەك و جیاواز دروستدەبن.

بە جۆرێکی تر ژیانی ڕکابەری و دژایەتی دروست دەبێت لە نێوان تاکەکانی کۆمەڵگادا , دەسەڵات لە ڕێگەی دەزگای پۆلیس و هێزی سەربازی و هەواڵگرییەوە , جەبەروتی دەسەڵاتی خۆیان دەسەپێنن و بەرگری لە بەرژەوەندییەکانیان دەکەن و ناعەدالەتی پێ بەرجەستە دەکەن .

دەوڵەتی سەرمایەداری , کرێکاری ، نیشتمانی ,یان نەتەوەیی و بە هەموو جۆرەکانییەوە , چەوسانەوە و زاڵکردنی دەسەڵاتی کۆمەڵێک بەسەر کۆمەڵێکی تردا . بەڵام لە دەوڵەتی کرێکاریدا , لە پێناوی فەوتان و لەناوبردنی خۆی دەسەڵات بە دەستەوە دەگرێت , و جیاوازییەکی گەورە و بنەڕەتی هەیە لەگەڵ جۆرەکانی تردا , سەرەتای دەرکەوتنی دەوڵەت , دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای دروستبوونی دوو چینی جیاواز لە یەکتری , واتە "دەوڵەت بەرهەمی ململانێیەکی ئاڵۆزی چینایەتی یە"(11)

ململانێکان لە مێژوودا , بە پێی کات و سەردەمەکەی و فۆرمی دەسەڵاتەکەی دەگۆڕێت و توندوتیژی زیاتر , کەمتر ئەو ڕاستییە ناشارێتەوە کە ململانێ لە نێوان چینەکاندا هەیە ." دەوڵەت بەرهەم و دەرکەوتەی جیاوازی چینایەتی ئاڵۆزە ,. دەوڵەت بابەتیانە دروست دەبێت , بە پێی ڕێژە و مقداری جیاوازی چینایەتی , لە حاڵەتێکدا کە ڕێکەوتن لە نێوانیاندا ئیمکانی نییە , وە بە پێچەوانەوە , بوونی دەوڵەت , بەڵگەی ئەوەیە کە جیاوازی چینایەتی ڕێکەوتن دروست نابێت لە نێوانیاندا" (12)

ڕوودانی ئەمەش پەیوەندی بە هەموو ئەو جیاوازییەوە هەیە کە لە نێوان باڵادەست و ژێر دەستەی سیستەمەکاندا دروست دەبێت , کاتێك دەوڵەت پشتگیری خاوەن سەرمایە و زەوییەکانی دەکات لە بەرامبەر کرێکارەکان یان جووتیارەکان , یان کۆیلەکان دەکات هەر لە کۆنەوە , جیاوازییەکە فراوانتر و دژایەتییەکانی نێوانیان توندتر دەبێت .

دوای ئەوەی سیستەمی کۆمەڵەی سەرەتایی وورده وورده دەگۆڕێت بۆ کۆبونەوەو دروستبوونی هاوخوێنی و کۆمەڵەی بچوک وعەشایەری وکۆمەڵگا دەگۆڕێت، لە هاوبەشییەوە بۆ ئیشکەر و بەرخۆر, بۆ دەسەڵاتدار و سەیرکەر, بۆ خاوەن مڵك و ماڵات و بەخێوکەری, سەرەتایی گۆڕانی

کۆمەڵایەتی و پەیوەندییەکان, سیستەمی سیاسی و دەوڵەتی لەوە پێکدێت.

“یەکەم هەوڵی دامەزراندنی دەوڵەت , بۆ تێکشکانی پەیوەندی خێلەکی (عەشائیری) دەست پێدەکات , ئەویش بە دابەشبوونی ئەندامانی هەموو خێلێك بۆ ئەندامی باش و خراپ (جیاواز لە ڕووی دەور و کاریگەریان بەسەر پەیوەندی خێڵەکانیانەوە) و بەم دابەشبوونە , بەپێ ی ڕۆڵ و کاریگەریان , بە پێ ی جۆری کارەکانیان بۆ دوو چین دابەش دەبن , ئەمەش پاڵ بە هەندێکیانەوە دەنێت , کە دژایەتی کۆمەڵێکی تریان بکات”(13)

سەرچاوەی دروستبوونی دەوڵەت , دژایەتی و لێك جیاوازی چینایەتی یە , لە کۆنەوە هەتا ئێستا , دژایەتیی و جیاوازییەکانی , فۆرمی جیاوازییان وەرگرتووە , بەڵام لە ناوەڕۆکدا کێشە و ململانێی دەسەڵاتدار و رەعیەت بووە , ئیتر دەوڵەت لە ئێستادا نیشتمانی بێت یان لیبراڵی , لیبراڵ دیموکرات , سۆشیال دیموکرات , مەسیحی , ئیسلامی , جوو و یان نەتەوەیی . هەمان پێکهاتی سیاسیان هەیە و , چەوسانەوە و بێ مافیش سیمای حکومڕانیەکەیانە .

دەوڵەتی نیشتمانی , جیاوازی ئەوتۆی لەگەڵ جۆرەکانی تردا نییە , بەڵام دەوڵەتێك کە ئابووری و سەربازی و سیاسی باڵادەستە بەسەر دەوڵەتەکانی تردا , بەجگە لەوەی کە دەوڵەتە بچووکەکان دەکەونە ژێر هەژموونی سیاسی و ئابوورییەکەیەوە , مامەڵەی خاوەندار و ڕەعیەت لەگەڵیاندا دەکەن . ئەمەش قورسایی لەسەر شان و ڕەنجی چینێکی پان وبەرین لە کۆمەڵگای ئەو دەوڵەتانەدا دادەنێت , وەنەبێت ئەم قورسایی یە نەکەوتووبێتە سەر شانی چینی کرێکار لە وڵاتەکانی خۆیاندا . لە نیزامی سەرمایەداریدا , لەهەر شکڵ و شێوەی هەر دەوڵەتێکیاندا بێت , خزمەت بە چینی باڵادەست و خاوەن سەرمایە دەکات .

ئەگەر مەسەلەکە کێشانی سنووری دەوڵەت بێت , ئەوا ئەمە خواست و ویستی چینی سەرمایەدارییە, جیاوازیش لە نێوان نەتەوەکاندا کە دروست دەکرێت ئەمەشیان هەر لە بەرژەوەندی ئەوان و خواستی سیاسی و ئابووری ئەوانی لەسەرە . کێشەش لەسەر لابردنی و چارەسەری مۆنۆپۆڵاتی وڵاتانی گەورە ئیمپریالیستی بێت لەسەر سەرمایەی نیشتمانی بەررژوازی , وڵاتەدواکەوتووەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست ودونیا, ئەوا دەوڵەتی نیشتمانی و بەرژوازی نیشتمانی لە دەسەڵاتدا ناتوانێت کەمێك لە ئازارو مەینەتیەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشانی ئەو وڵاتانە کەمبکاتەوە, کێشە و ململانێکانی نێوان دەوڵەتانی

ئیمپریالیست و د□و□ت□ نیمچە سەرمایەدارە دواکەوتووەکان و سەرانە
سینەکان, ناتوانێت لە ڕاستیی و ڕەوایی ململانێکانی ناوخۆی نێوان
خاوەن سەرمایە و کرێکاران وزەحمەتکێشان کەمبکاتەوە هەروەکو لینین
لە پێشەکی یەکەم چاپی کتێبی ((دەوڵەت و شۆرش))دا بۆ ڕابردووی ئەو
کاتە باسی کردووە و دەڵێت “لە کاتی ئێستادا پرسی دەوڵەت ,
گرنگیەکی تایبەتی بۆ خۆی بەدەست هێناوە, لە لایەنی تیۆریەوە بێت,
یا کرداری سیاسیەوە, جەنگی ئیمپریالیستی (مەبەست جەنگی جیهانی
یەکەمە) توندی وخێراییەکی هەتا ئەوپەڕی داوە بە گۆڕانی
سەرمایەداری مۆنۆپۆڵی بۆ سەرمایەداری دەوڵەتی مۆنۆپۆڵی, ئەو زوڵم
و زۆرە ناڕەوایەی کە بە بەری جەماوەری ئیشکەرو زەحمەتکێش دەبڕێت
لەلایەن دەوڵەتەوە,کە توند و توندتر تێکەڵ دەبێتەوە لەگەڵ یەکێتیە
سەرمایەداری□کانی خاوەن دەسەڵات , تا دێت زۆرداریەکە زیاتر و
زیاتر دەبێت , د□و□ت□ پێشکەوتووەکان مەبەست (ئەمانەی دواییە),
بە نیسبەت کرێکارانەوە دەگۆڕێت بۆ سجنێکی سەربازی لەکاری تاقەت
پڕوکێن”(14).

بۆرژوازی نیشتمانی, هیچ نییە بێجگە لە ناو نیشان و شاردنەوەی
کۆمەڵێك مەرامی ئابووری و خۆپەرستی سەرمایەداریانە نەبێت , لە
ووڵاتەکانی خۆیاندا . ئەگینا هەر ململانێیەك کە لەگەڵ سەرمایەی
جیهانی دەیکات , یا بە ناوی ئەوەی کە چەقۆی ئەوان لەسەر ملی
هاووڵاتیانی وولاتەکەیان لادەبات , هیچ نییە جگە لە درۆیەکی باڵدار
. چونکە لە ئێستادا , سیستەمی بەناو جیهانگیری , ئەو دەمامکەی
ئەوانی هەڵمالیوە و , درۆ و دەلەسەکانیانی , ڕسوای ناو سیاسەت
کردووە , لەبەر ئەوەی دەستیان لەگەڵ یەکتردا تێکەڵ کردووە و
خزمەتی یەکتر دەکەن . ئەوان دەیانەوێت لە ڕێگەی بەناو
جیاوازییەوە , پرسەکانی وەك پرسی نەتەوایەتی, بە ئامانجی
چارەسەری لە لایەن خۆیانەوە بەیان بکەن، بەڵام ئەمە جیاوازە و لە
هەلومەرجی ئێستادا , ئابووری سەرمایەداری مۆنۆپۆڵی و ئۆلیگارشی
دارایی جیهانی , بۆ ووڵاتە دروستبووەکانی ڕابردو و ئێستا , ,
مانا و دەلالەتی جیاواز لە خۆ دەگرێت . لەسەردەمانێکدا ئەوروپا
سەرچاوەی جیاوازی ئایینی و دزایەتی نەتەوایەتی بووە و ,
سەردەمانێك ئاریایی بوون و ئەوروپی بوون , یا □□زه□□اتی ڕۆڵێکی
گەورەی لە دژبەری بیینیوە و جیاوازییان خستووەتە نێوان خۆیان
وئەوانی ترەوە , ئێستاش ئەو جیاوازییە فۆرمی تری وەرگرتووە و بە
سوود و قازانجی خۆیان بەکاریان هێناوە . دەوڵەتی نیشتمانی
ناتوانێت یان نەیتوانیوە , کۆتایی بە پرسی نەتەوایەتی بهێنێت و
بەتەواوەتی بنەبڕی ئەو کێشەیە بکات . لە زۆرترین شوێن ولەکاتە

جیاوازەکاندا داڵدەشیان داوە و کێشەکەیان قوڵ کردووەتەوە لە نێوان نەتەوە جیاوازەکاندا , لە ئەوروپادا بێجگە لە ووڵاتی سویسرا کە ئەویش بە هەلومەرجێك لە ڕابرووداو و لە بڕیارێکی نێو دەوڵەتی لە ساڵی 1890 دا بووە ووڵاتێك کە بێلایەن بێت و لە کێشە نێودەوڵەتیەکانی دوورخرایەوە و هیچ جەنگ و ململانێیەکی نێوان دەوڵەتەکان کاریگەری لەسەردا نەنێت , هەربۆیە لەو ووڵاتەدا کێشەی نەتەوایەتی بوونی نییە لە دواتردا زیاتر ڕوونیان دەکەینەوە , ئەگینا کێشەی نەتەوایەتی لەناوخۆی ئەو ووڵاتانەی کە نەتەوەی جیاوازی تێدایە و هەروەها لەسەر ئاستی هەرێمایەتی و یان لە ئاستی جیهانیشدا , ئەو کێشەیە بە شێوە و پراکتیکی جیاواز لە برەودایە . کرێکاران لە ئەوروپادا خۆی لە هاوچینە ڕەش پێست و , قژ ڕەش , و چاو ڕەشەکان , و لە کرێکارانی ئەفریقایی و ئاسیایی و ڕۆژهەلاتی و …. جیاواز دەبینێت .

"تەنها بەپێی بەرژەوەندی دەوڵەتەکەی ئەوان نییە , لەبەر ئەوەی زۆربەی ئەوانەی کە ناو ئەبرێن بە دەوڵەتە گەورەکان, ماوەیەکی زۆرە , کۆمەڵێك لە گەلە بچووك و لاوازەکانیان کۆیلە و ژێر دەستە و وەبەرهێنان تیاداکردووە لە بەرژەوەندی خۆیان . جەنگی ئیمپریالیستی جەنگێك نییە , بێجگە لە جەنگ لە پێناوی دابەشکردن و دووبارە دابەشکردنەوەی ئەو جۆرە لە تاڵانی کە دەستیان دەکەوێت . تێکۆشان لە پێناوی ڕزگاری جەماوەری هێزی کار , لە دەسەڵاتی بۆرجوازی بە شێوەیەکی گشتی و بۆرژوازی ئیمپریالیستی بە شێوەیەکی تایبەت , مەحاڵە بە بێ تێکۆشان دژی وەهم و خۆشباوەڕی هەلپەرستەکان لە پێناوی ((دەوڵەتدا))"(15).

هەروەها چارەسەری نەتەوایەتی لای ڕابەرانی کرێکار و زەحمەتکێشان کردەیەکی تاکتیکی یەو , مانایەکی بەرجەستەی ستراتیژی ناگرێتە خۆی , بەڵام دەبێت سیاسەت و پراکتیکێك بەرجەستە بکات ,ئەگەر ڕزگاری نیشتمانیش بێت بخاتە دەستوری کارییەوە لەو ناوچانەی کە کێشەی نەتەوایەتی هەیە , بە ئاقاری چارەسەریدا ببات , و ئەنجامی ئەرێنی بۆ ئەصلی مەسەلەی چینایەتی لێبکەوێتەوە . دەبێت ئەوە بکات کە کۆتایی بە پرسەکان بهێنێت , ئەگەر داگیرکاریش نەبێت لە لایەن ووڵاتانی ترەوە و هەروەها لە ناوخۆشدا دەبێت کۆتایی بە بیرو بۆچوونی هەوادارانی بۆرژوازی نیشتمانی بهێنرێت .

لە لایەکی تریشەوە , نابێت ڕێگری لە بۆرژوازی ناوخۆ بکرێت , ئەگەر هەوڵی چارەسەری پرسەکەیان دا ,هەرچەندە لەگەڵ ئەوەشدا بە باری بەرژەوەندی خۆیان کێشەکە یەکلایی دەکەنەوە , لەبەر ئەوەی

دەیانەوێت لەو ڕێگاوە و لە چوارچێووەی جوگرافیایەکی دیاریکراودا , پارێزگاری لە سەرمایەکەیان بکەن وخۆیان لە هارین و لەناوچوون ڕزگار بکەن , لە ڕێگەی تاڵان و بڕەی سەرمایەی ووڵاتەوە, زۆر جار ئەم بۆچوونانە کرێکارانی پێهەڵئەخەڵەتێنن و هانیان ئەدات لە پێناوی جێبەجێ کردنی میتۆدۆلۆژیەکی بۆرژوازیدا بیر بکەنەوە کا ئیشی پێبکەن , ئەمەش لە ڕێگەی ئەو بڕواوبۆچوونانەی کە ووردە بۆرژوازی فەلسەفاندنی لەسەر دەکات . گوایە هەتا نیشتمانەکەی لە چنگی کۆڵۆنیالچییەکان ڕزگار نەبێت , بەها بۆ جووڵانەوەی چینایەتی پرۆلیتاریا دروست نابێت و مانایەکی دیفاکتۆی نابێت , لەگەڵا ئەوەی ووردە بۆرژوازی بۆ قازانجی سەرمایەداران, دەستی داوەتە خەڵەتاندنی ئەندامانی کۆمەڵە لە ووڵاتەکانیاندا , ناتوانن چارەسەری کێشەی ئابووری و سیاسی و ڕزگاریان لە وابەستەییان بە سەرمایەداری جیهانییەوە بکەن .

لەدەستی هەژموونی کۆمپانیا فرە ڕەگەزییە گەورەکانی جیهان و مۆنۆپۆلی سەرمایەداری ووڵاتانی ئیمپریالیستی بێنە دەرەوە . چونکە ئابووری ئەو ووڵاتانەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست , دواکەوتوون و ناتوانن سەربەخۆ لە ئابووری جیهانی ئەرك و فرمانی خۆیان جێبەجی بکەن , لەبەر ئەوە دەوڵەتی نیشتمانی ناتوانێت وەڵامدەرەوەی پرسەکان بێت کە بەرۆکی کۆمەڵگاکەیانی گرتووە .
“خەڵکانێك وا تێدەڕوانن کە هەنگاوێکی گەورە چوونەتە پێشەوە , وە بە ئازایەتیەوە خۆیان لە بڕوابوون بە پشتاوپشتی پاشایەتی ڕزگارکردووە و بوون بە لایەنگری کۆماری دیموکراتی . بەڵام لە ڕاستیدا , دەوڵەت هیچ نییە بێجگە لە دامودەزگایی سەرکوت کردنی چینێك لە لایەن چینێکی ترەوە, وە ئەمەش بە کۆماری دیموکراتیش ڕاستە , بەهەمان پلە کەمتر نییە , لەو ڕاستیەی کە بۆ پاشایەتی ڕاستە ..”(16).

لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا , پرسی نەتەوایەتی کورد , لەهەر شوێنێك بێت و لە هەر کات و ساتێکدا بێت , پێویستە چارەسەر بکرێت و وەڵامێك وەرگرێت , ووردە بۆرژوازی و بۆرژوازی و سەرمایەداران , بە ناونیشانی دەوڵەتی نیشتمانییەوە , بە چارەسەرکردنی کێشەکان ,ئەیانەوێت کرێکاران لە ناوچەکە و دنیا لێك دابڕێت . لەگەڵ ئەوەی دەبێت , بە کردەوە بە نزیك بوونەوە و , هەمەئاهەنگی نێوان نەتەوەکان وهەوڵێک بێت دژایەتی نەتەوەکان بگۆڕێت بۆ دژایەتی چینایەتی , و کە تایهەنان بەو ئازارانەی کە سەرمایەداری خستوویەتە جەستەی کرێکارانی ووڵاتە جیاجیاکانی جیهانەوە .

لێرەدا دێینە سەر پرسیارێك , ئەبێت ئەو داواكارییە چی بێت , كە ووردە بۆرژوازی بۆ پرس وخواستی نەتەوەیی و دامەزراندنی دەوڵەتی نیشتمانی لە كوردستاندا دەیكات؟!
ئایا چارەسەرەكە دامەزراندن و جێگە وڕێگەی دەوڵەتی نیشتمانیە , بە مافی یەكسانی نەتەوەكان؟ یان ئەمە كردنەوەی گرێیەكە لە گرێ كوێرەكان ؟! بێگومان نەخێر وەڵام دەوڵەتی نیشتمانی نییە , چونكە داخوازییەكان و جێبەجێ كردنی مافەكانی كرێكاران لەم دەوڵەتانەدا جێگای نییە .چونكە كردەیەكی ڕزگاری بەخشی چینایەتی نییە،لەبەر ئەوەی جیاوازی چینایەتی سەرچاوەی جەنگ و هەموو ململانێ كۆمەڵایەتی ،سیاسی،نەتەوایەتی وئابورییەكانە لە ناوچەكەو جیهاندا .
ووردە بۆرژوازی بەم شێوەیە باس لەخواستی نەتەوەیی دەكات (وەزعیەتی ناسك و ترسناكی ئەمڕۆی كوردستانی عێراق لە پایەیترین ئاستدا بۆ هۆی دوو واقعیەتی بناغەییەوە , یەكەم مەسەلەی كورد وەك , مەسەلەیەكی میللی چارەسەرنەكراو نەك تەنها لە عێراقدا بەڵكو لە ناوچەكە هەموویدا , دووەم , شەڕی عێراق وئەمریكا و بە دوای ئەودا نادیار بوونی جێگەو ڕێگەی حقوقی –سیاسی وە پێناسەی دەوڵەتی (نیشتمانی) كوردستانی عێراق.))(17).

ئەم جۆرە بۆچوونە ئەوە دەگەیەنێت كە ووردە بۆرژوازی بە دوای فرسەتێكەوەیە كە پلاتفۆرمی دەوڵەتی نیشتمانی تێدا بەرز بكاتەوە , هەروەكو پێشتر لێی دواوین , بتوانێت بەو هۆیەوە پارێزگاری لە پێگەی سیاسی و ئابووری و كۆمەڵایەتی خۆی بكات . وە لە لایەكی تر لایان وایە جێگای باسكردن لەسەر مەسەلەی نەتەوایەتی , كاتێك دەبێت كە زوورفەكی دژوار لە ئارادا بێت بۆ ئەونەتەوەیە , ئەمەش بە بڕوای من نابێت مەرجی باسكردن و تێكۆشان بێت لەسەر ئەو پرسە . ئەویش لەبەر ئەوەی نا كە نەتەوەی ژێر دەستەی نەتەوەی زۆردارە , یان لەبەر ئەوەی زرووفەكەی لەبارە بۆ باسكردن چارەسەری كێشەی نەتەوەكەیە , بەڵكو دەبێت لەكاتی تریشدا , ئەو پرسە تێڕوانین و بۆچۆنی زۆر زانستیانەی لەسەر بكرێت و تاكتیكی چوونە پێشەوەی خەباتی چینایەتی چینی كرێكار بێت . ئەوە ئەو مێژوویە لە دژایەتی و بە مافی نەتەوەیەك لە لایەن نەتەوەیەكی ترەوە ((مەبەست لە دەسەڵاتدارانە)) بڕیار لەسەر خەبات لە پێناوی بە دەست هێنانی مافی نەتەوەكان دەدات , ئەركی سەرشانی كرێكاران و كۆمۆنیستەكانە , كە بە تیۆر وپراكتیك وەڵامی بنج بڕ بدەنەوە بە پرسەكە . بەپێی بوون وكاتی كێشەی نەتەوایەتی , ڕێگە چارەی تەواوەتی بۆ دەدۆزرێتەوە , وە بە پێی پێویستی چارەسەرییەكەیە , دەست بە هەڵوەشانەوەی كێشەی نەتەوایەتی دەبرێت .

“دەوڵەتێکی میللی (الشعبیە) ئازاد گۆراوە بۆ دەوڵەتێکی ئازاد , لەو حاڵەتەدا دەوڵەتی ئازاد , بە پێی مانای زمانەوانی ئەو دوو وشەیە , دەوڵەتێکی ئازادە بەرامبەر دانیشتوانەکەی , دەوڵەتێکە لە ئەنجامدا حکومەتێکی سەرکوتکەری تێدا دروست دەبێت” (18).

بە پێی بۆچونەکانی ووردە بۆرژوازی بێت , کە بە ناوی ئینسان دەستی , کاوێژی یاسا و ڕێساکانی مافی مرۆڤ و سیاسەت و ئامانجی لیبراڵی دەکەنەوە ,ناتوانن دە بە سەردەمی ڕابردوو بدەن و سەردەمێکی نوێ بهێننە ئاراوە . نەتەوەی کورد , لەسەردەمەکانی ڕابردوودا و لە هەلومەرجی ئێستای ڕژێمەکانی عێراق و تورکیا و سووریا و ئێراندا , ژیانێکی سروشتی مرۆڤانەیان بەسەر نەبردووە , ئەگەر لەمە ولەوە شتێکی بچووکی ممارەسەی کەلتوری و زمان و هەندێك عادات و تەقلیدیان کردبێت , ناکاتە مافێکی سیاسی نەتەوە و ئازادی سیاسیان هەبووبێت , بە بڕواو بۆچونی مارکسیانە , هەلومەرجی ژیانی نەتەوەکان , شایەنی ژیانی ئازادی سیاسی و پرۆسیسکردنی ئەرك و مافەکانی دەوڵەتدارییە , ئیتر هەلومەرجەکانی هەر چۆنێك بێت , دەبێت کۆمەنیستە زانستییەکان و شۆرشگێرەکان شیعاری (دروشمی) چارەسەری کێشەی نەتەوایەتی هەڵبگرن و چارەی بنەڕەتی بکەن , نەوەکو بۆرژوازی بەناو نەتەوەیی و حیزبەکانیان , ناونیشانی چارەسەری کێشەی نەتەوایەتی , بۆ مەرامی سیاسی و ئابوری خۆیان بیکەنە بنەشتە خۆشەی سەر زاریان و , ڕەوتی ڕزگارییەکە بە قوربانی چەردەیەك پارە و بازرگانی پێوە بکەن . ئەگەر کێشەی نەتەوایەتی هەبوو , پێویستی بە لابردن و چارەسەری هەیە , ئەگەر بە دامەزراندنی دەوڵەتی بۆرژوازیشی لێبکەوێتەوە , چونکە ” هەموو دەوڵەتێك بریتیە لە {هێزێکی تایبەتی سەرکوت کردن}ی چینی ستەملێکراو.

لەبەرئەوە هەموو دەوڵەتێک نە ئازادە و نە میللی یە “(ئەئکیدەکان هی لینینە)(19).
هەر لەبەر ئەوەیە پرسی ڕزگاری نیشتمانی , مەسەلەی فێڵ و تەڵەکەی بۆرژوازی نەتەوەیی ژێردەست و وابەستەی ئابووری کارتێل و ترەستە داراییەکانی جیهانە و ناتوانێت لە سیاسەت و ئابووری ناوخۆی ووڵات ، دەست لە چەوسانەوەی کرێکاران هەڵبگرێت و سەرمایەگوزاری لە هێزی کاریان نەکات , ناتوانێت دەست لە هەموو ئەو پەیوەندنامە کۆنەپەرستانەی کە لەگەڵ سەرمایەدارانی نەتەوەیی لەسەر دەسەڵات و ئیمپریالیزم بەربدات . لەبەر ئەوە داواکاریان لەسەر دامەزراندنی دەوڵەتی نیشتمانی , داواکاری بۆرژوازی و ووردە بۆرژوازی

کۆمپرادۆری نەتەوەی ژێر دەستە , چونکە دەوڵەتی نیشتمانی ناتوانێت تەواوی گرێـــی ئەو کێشە گەورەیە بکـــاتەوە , کەکێشەی چەوســانەوەی کرێکـــارانی خۆ ووڵـــاتی یە . تەنهـــا یەك لایەنە مافەکـــانی بۆ جێـــدەگەیەنێت , ئەویـــش ڕزگـــاری نەتەوەیـــەکە لە ژێـــر دەســـتی دەســەڵاتدارانی نەتەوەی لەســەر دەســەڵات . ئەمەش تەنهـــا دەبێتە هەنگاوێك بۆ ئامانجێکی تری فراوانی چینایەتی
دەوڵەتی نیشتمانی , کە جەنابانی ڕیفۆرمیستەکانی پرسی نەتەوایەتی ووردە بۆرژوازی کۆمپرادۆر و حیزبەکانیان داوای دەکەن , ناتوانێت بە تەنها ساتێك دەستی زوڵم و زۆری دەسەلاتداران لە ڕەگەی “سووپا و پۆلیس کە دوو دار دەستی سەرەکین بۆ هێز و دەسەڵاتی دەوڵەت”(20). لەسەر خەڵك و بە تایبەتی لەسەر کرێکاران لابەن.

ناوەڕۆکی دەوڵەت گۆرانی بەسەردانایەت , چونکە دەستی دەوڵەت کەتا ناکرێت لەسەر زیانی ئابووری و سیاسی , کۆمەڵایەتی نەتەوەکان , کە دەوڵەتیان پێکهێناوە , ناوەڕۆکی دەوڵەتی نیشتمانی کە یەك نەتەوەی تیادا ئەژێت , لەگەڵ ناوەڕۆکی دەوڵەتێکی تری نیشتمانی کە چەند نەتەوەیەکی تێدایە , جیاوازییەکی ئەوتۆ دروست ناکەن , بۆرژوازی نیشتمـانی , یـان بۆرژوازی بێگـانە یەك ئامـانج و بڕوای ئـابووری سیاسییان هەیە .

“لە لایەن هەموو فەیلەسوفەکانی مافی دەوڵەت , بۆچوونەکانیان لە بنیاتنـانی دەوڵەت سـەرچاوە دەگرێـت لە غەریـزەوە – بۆ نمـوونە , ئاوات , خۆشگوزەرانی , یان تەنانەت لە عەقڵەوە , بەڵام لە عەقڵی کۆمەڵایەتیەوە نا , بەڵکو لە عەقڵی تاکەکەسەوە. بەڵام فەلسەفەی نوێ , کە پەیوەستە بە بۆچوونی تیۆری زیاتر نموونەیی و قوڵتر , ئەوا بنیاتنانی دەوڵەت لە بیری گشت (الکل) سەرچاوە دەگرێت , کە لایان دەوڵەت بریتییە لە ئەندامەتیەکی مەزن , کە پێویستە ئازادی ماف و ئەخلاق و سیاسەتی تێدا بێتە دی , بۆ زانیین ئەو هاووڵاتییەی ملکەچ دەبێت بۆ یاساکانی دەوڵەت , ملکەچی یاسا سروشتیەکان دەبێت , بە تـایبەتی یاسـاکـانی عەقڵـی خۆی , یاسـاکـانی عەقڵـــی مرۆڤایەتی.”(21).

چارەســەری کێشەی نەتەوایەتـــی , بەهرەمەنـــدبوونی کرێکـــارانی نەتەوەکانە ,لە سیستەمی سوسیالیستی زانستی ,لەبەر ئەوەی وەڵام بە هەمـــوو لایەنەکـــانی ژیـــانی کرێکـــاران دەداتەوە , یەکســـانی و بەهرەمەندبوون لە توانای ئابووری و بەدەست هاتووەکانی وهاومافی و دادپەروەری , پێشخستنی ژیان لە هەموو ڕوویەکییەوە .
چونکە ئەگەر دەوڵەتیش بۆ نەتەوەکانی ژێر دەست دروست بێت , کە

کارێکی خراپ نییە, هێشتا پرسی نەتەوایەتی و ملمڵانێی ناوچەیی و
جیهانی نەتەوەکان , بەهۆی سیستەمی سەرمایەداررییەوە کۆتایی نایەت
, بەهۆی دروستکردنی سەرچاوە و بەرژەوەندی ئابووری جیاوازی
جوگرافیا جیاوازەکانی ئابووری سەرمایەداری بنجبڕ نابن. واتە
دەوڵەتی نیشتمانی دەوڵەتی خۆشباوەڕی ووردە بۆرژوازییە , ل□ بەردەم
ڕێگە چارەی پرسی نەتەوایەتیدا , لەگەڵ ئەوەی هەوڵێكە بۆ چوونە
پێشەوەی هەنگاوێك لە كۆی داخوازییەکانی کرێکارانی نەتەوەیەکی ژێر
دەستە بە ئاڕاستەی جارێکی تر بیر نەکردنەوە لە کێشە و ململانێی
نەتەوەیی لە ناوخۆی ووڵاتەكەیانەوە , بەهۆی ئەوەی “جارێکی تر
دەگەڕێینەوە بۆ شوێنەی كە دەستمان پێکرد , ناوەندێتی بریتی یە لە
بنەڕەتی دەوڵەت , لەگەل ئەوەشدا بە شێوەیەکی حەتمی پەیوەستە بە
دیسپلینی ناوەندەوە , ناچاریدەکات , دەوڵەت لە چوار چێوەكەی خۆی
دەربچێت , خۆی ئەچەسپێنێت بە شێوەی گشت و باڵا و كۆتا . خۆی وا
دەردەخات كە ڕاستە , ئەم هەلومەرجەش تەنها تایبەتە بە مێژوەوە ,
وەکو دەخوازرێت دەوڵەت ئازادی ڕەها بە دینا هێنێت ؛ لەم حاڵەتەدا
, ئەو دیالێکتیکەی كە پێشتر ئاماژەی پێکراوە , بۆ تێگەیشتنی
دەوڵەت کرداری نییە , دەوڵەت تەنها ئازادییەکی بابەتییە , ئازادی
ڕاستەقینە ی خود ,كە هاوتای ئازادی ڕەهایە , لە پێناوی
جێبەجێکردنیدا پێویستی بە شێوازێکی تر هەیە بێجگە لە
دەوڵەت”(22).

سەرچاوەکان؛

9 ـــ مەنسووری حیکمەت،لەبەرگریکردنـــدالەداخوازی ســـەربەخۆی کوردستاندا،گۆڤاری بۆپێشەوە،ژمارە(21)،27ی ئاب 995.
10 ـ هەمان سەرچاوەی پێشوو،ل.5
11ــــــ لینین،□الدولةوالثورة،دارالتقدم،موســـــکو،طبع فـــــي الاتحادالسوفیتي،ص.6
12ـ لینین،هەمان سەرچاوەی پێشوو،ص.8
13ــــ مارکس،آنجلس،مختـــارات فـــي أربعـــةأجزا□ء(الجزءالثالث)،اصل ألعائلة و ألملكية ألخاصة و ألدولة ، دارألتقدم ، موسكو ،1970، ص.322
14ـ لینین ، ألدولة و ألـــثورة ،هەمان سەرچاوەی پێشوو ، ل.3
15ـ هەمان سەرچاوەی پێشوو ، ل.4
16ـ مارکس ، ألحرب ألاهلية في فرنسا ، (مقدمة من قبل انجلس ، عام 1891) ، دار التقدم ، فرع طشقند ،طبع في الاتحاد السوفيتي ، ص19 .

17ـ مەنسوری حیکمەت ، لە بەرگریکردندا لە سەربەخۆیی کوردستاندا ، گۆقاری بۆ پێشەوە ، ژمارە(21) ، 27 ئابی 1995 ، ل 5 .
18ـ مارکس ، انجلس ، رسائل مختارة (1844ـ 1895) ، رسالة من انجلس الى بيبل ، 18 ـ 27 آزار 1875 ، دار التقدم ، موسكو ، طبع في الاتحاد السوفيتي ، 1982 ، ص 215 .
19 ـ لينين ، الدولة و الثورة ، هەمان سەرچاوەی پێشوو ، ص 24 .
20 ـ هەمان سەرچاوەی پێشوو ، ص 12 .
21 ـ ماركس ، انجلس ، بصدد الدولة ،{ من افتتاحية (KOLNISCH E ZEITUNG) العدد 179 ، كتب بين 29 حزيران "يونيو" و 4 تموز "يوليو" 1842 .} ، ترجمة الياس شاهين ، الاعداد و الترجمة و الفهارس ـ دار التقدم ، طبع في الاتحاد السوفيتي ، 1986 ، ص 28 .
22 ـ ماركس ، انجلس ، بصدد الدولة ، (من مقالة ، المركزة و الحرية ، كتب في النصف الاول من ايلول "سبتمبر" 1842) ، ترجمة الياس شاهين ، الاعداد و الترجمة و الفهارس ـ دار التقدم ، طبع في الاتحاد السوفيتي ، 1986 ، ص 33 .